

ΤΟ ΠΙΟ ΠΑΡΑΔΕΘΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΑΡΙΟ

ΤΟΥ κ. Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΤΟ ΑΣΒΕΣΤΟΧΩΡΙ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Τὸ Ἀσβεστοχώρι μὲ τὸὺς ἀσβεστάδες του. Καμιάν ἄλλην δουλειὰν δὲν ξέρουν οἱ κάτοικοι του. Καυχῶνται πὺς ὑπῆρξαν οἱ δασκαλοὶ τῆς ἀσβεστοποιίας στὸν κόσμο. Τὰ μπουλουκιά τῶν ἀσβεστάδων. Ἡ ἀναχώρησις καὶ ἡ ἐπιστροφή. Τὰ σμπάρκα στὸ γύρισμα τοῦ μπουλουκιοῦ. Ἡ δύσκολη τέχνη τοῦ ἀσβεστά.

— Ἄν ἐρωτήσετε κανένα γέρο Κοινισιότη πούσ ἔχπισε τὸν κόσμο, θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ χωρὶς νὰ δυσκολοῦσῃ :

— Ἐμεῖς οἱ Κοινισιότες μαστόροι.

— Ἄν ἐρωτήσετε κανέναν Ἀσβεστοχοριτὴ πάλι πούσ ἔδωσε τὸν ἀσβεστὴ γιὰ τὸ χτίσιμό τοῦ κόσμου θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ καὶ αὐτὸς μὲ πὺο μεγάλη ἀζομὴ βεβαίωσι :

— Οἱ Ἀσβεστοχοριτεῖς !

Εἶνε ἀδύνατον δὲ νὰ πείσετε τὸν Ἀσβεστοχοριτὴ ὅτι γίνεται καὶ σ' ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου ἀσβεστὴς ἢ οὔ, πρὶν νὰ φανοῦν οἱ Ἀσβεστοχοριτεῖς στὸν κόσμο, ὑπῆρχαν κα' ἄλλοι ἀσβεστάδες ἄλλου.

— Ἄ, μὰ, μὰ... θὰ σᾶς πῆ. Ἡ τέχνη τοῦ ἀσβεστῆ εἶνε ἀποκλειστικὴ διὰ μᾶς ἐφευρέσῃ.

Τὸ Ἀσβεστοχώρι εἶνε ἕνα ὀρεινὸ χωριὸ στὸ βουνὸ Χορτιάτῃ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἀπὸ τὴν Θεσσαλονικίαν ἀπέχει μόνον ἐννιά χιλιόμετρα καὶ ὅπου καὶ τὸ ὄνομά του δεῖχνει, εἶνε ἕνα χωριὸ πὺο βγάτσι ἀσβεστῆ. Αὐτὸ εἶνε τὸ ἀποκλειστικὸ τὸ προϊόν. Ἐπὶ Τουρκίας τὸ χωριὸ ἐλέγγο Κυρτσάοι. Ὅταν ὅμως τὸ κατέλαβον οἱ Ἕλληνες μεταφέρσαν τὸ τοπικὸ ὄνομά του καὶ τὸ ἔκαναν Ἀσβεστοχώρι. Οἱ δὲ «κυρτσάοι» ὅπως ἐλέγοντο εἶναι τοιχοκοχίας μεταφράσθησαν καὶ αὐτοὶ ἑλληνικά κα' ἔγιναν «ἀσβεστάδες».

— Τί θὰ ἐργάζοσταν ἐν εἰσέτῃ ἡ ἀσβεστοπέτρα ἀπὸ τὸ χωριὸ μᾶς ; λέγουσιν οἱ Ἀσβεστοχοριτεῖς. Θὰ φοροῦσαμε ἀπὸ τὴν πείνα, μὰ κα' ἄλλο προϊόν δὲν βγάτσι τὸ χωριὸ μᾶς. Γι' αὐτὸ ἐστῆλεν ὁ Θεὸς τὴν πέτρα ἐδοῦ. Ἡ πέτρα εἶνε τὸ μεγαλύτερο δῶρο πὺο μᾶς ἐστῆλεν ὁ Θεός.

Εἶνε δὲ ἀδύνατον νὰ πείσετε τοὺς Ἀσβεστοχοριτεῖς, τοὺς πὺο γέρους ἴδιους, ὅτι δὲν ἐστῆλεν ὁ Θεὸς τὴν πέτρα σ' αὐτοὺς, ἀλλὰ ὅτι αὐτοὶ ἐπῆγαν καὶ τὴ βροχίαν κα' ἐθεμελίωσαν σιγά - σιγά γύρω ἀπὸ τὰ νταμάρια τῆς ἀσβεστοπέτρας τὸ χωριὸ τους. Ἡ Θεσσαλονικίαν δὲν ἔχει ἀσβεστοπέτρα. Ἐμεῖς μὴ πρῶσιν πέτρα ἀκατάλληλη γι' ἀσβεστὴ. Διὸ ὅσες ὅμως μαζαροὶ ἐπάνο στὸ βουνὸ τοῦ Χορτιάτῃ ὑπάρχουν ὅσοι ἀτέλειωτοι ἀπὸ ἀσβεστόλιθους. Ἐταὶ οἱ τεχνίτες πὺο ἔπρξαν νὰ κἀνουν ἀσβεστὴ μαζεύοντοσαν ἐκεῖ ἀπὸ κάθε τόπο. γιὰ χρειάζοσαν πὺο ἀσβεστὴ ἢ Θεσσαλονικίαν. Ἐχίζαν κοντά σὴν νταμάρια τῆς καλύβης τους, καὶ εἶτα σιγά - σιγά ἐδοῦ μορφώθη τὸ Ἀσβεστοχώρι πὺο σήμερα μεγάλωσε κα' εἶνε κομπολις. Καὶ ὅταν πειὸ οἱ κάτοικοι ἔγιναν πὺο πολλοὶ μὲ τοὺς νέους ἀσβεστάδες πὺο ἐρχόντοσαν διαρκῶς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονικίαν, ἀρχισαν κἀνοντας τὴν ἴδια τέχνη τοῦ ἀσβεστά, νὰ πῆγνουν καὶ πᾶρα πᾶρα. Στὴν ἀρχὴ πῆγναν γύρω ἀπ' τὴ Θεσσαλονικίαν, κατόπιν στὴν ἄλλη Μακεδονίαν, μὲ τὰ χροῖνα δὲ ἔφταναν στὴν Βουλγαρίαν, τὴν Ρουμανίαν, τὴν Σερβίαν, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Τουρκίαν καὶ στὸ τέλος στὴ Γαλιλία, Πολωνίαν, Ρωσίαν, παντοῦ. Ἀσβεστοχοριτεῖς ἐπῆγαν ἀκόμα καὶ στὴν Ἀμερικὴν κα' ἔστησαν κα' ἐκεῖ τὰ καμίνια τους.

— Ἄλλο ἕνα Ἀσβεστοχοριτὴ γίνεται ἂν μαζεύοντο ὅλοι οἱ ξενιτευμένοι μας, ἀκόμα νὰ σοῦ λένε οἱ Ἀσβεστοχοριτεῖς.

Πραγματικῶς ὅπου καὶ νὰ πῆλ κανεῖς καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἔξωτεριό θὰ βρῆ τοὺς Ἀσβεστοχοριτεῖς νὰ ἔχουν καμίνια καὶ νὰ κἀνουν ἀσβεστὴ. Καὶ στὴν Ἀθήνα δὲν εἶνε λίγοι Ἀσβεστοχοριτεῖς, ὅπως δὲν εἶνε λίγοι κα' ὅλες τῆς πόλεως τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅσοι πάλι μένουσιν στὸ χωριὸ τους, ἄλλη δουλειὰ δὲν κἀνουν ἀπὸ τοῦ ἀσβεστά. Ἡ τέχνη πῆγναι ἀπὸ πατέρα στὸ παῖδι. Τὸ παῖδι πρὶν πᾶει ἀζομὴ στὸ σχολεῖο θὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ μάθημα τοῦ καμινιοῦ.

Καὶ τίς διακοπὲς τὸν πᾶσι τὸν Ἀσβεστοχοριτὴ θὰ τίς περάσῃ ὁ μαθητῆς. Γι' αὐτὸ δὲν θὰ βρῆτε στὸ Ἀσβεστοχώρι κανένα ἄνδρα, εἶτε ἐργάτης εἶνε, εἶτε ἔμπορος, εἶτε καφετζῆς, εἶτε ἐπιστήμιον, εἶτε παπάς, εἶτε χωσάτης νὰ μὴ ξέρῃ γιὰ καὶ τὴν τέχνη τοῦ ἀσβεστοποιοῦ. Καὶ ἡ γυναῖκες ἀζομὴ, μαθαίνουσιν κα' αὐτὲς τὴν τέχνη τοῦ ἀσβεστά.

— Πρῶτα - πρῶτα, ἔλεγαν ἕνας Ἀσβεστοχοριτῆς φοιτητῆς, εἶμαι ἀσβεστάς κα' ὕστερα φοιτητῆς. Καὶ ὅτι νὰ γίνω τὸ καμίνι δὲν μπορῶ νὰ μὴ τὸ νοσταλγῶ.

Οἱ Ἀσβεστοχοριτεῖς προμηθεύουν ὅλο τὸν ἀσβεστὴ τῆς Θεσσαλονίκης μὲ τὰ ἀσβεστοκάμινια καὶ τὸ μεγάλο ἐργοστάσιό πὺο ἔχουν στήσι στὸ χωριὸ τους. Δόξα τῷ Θεῷ, ἡ ἀσβεστοπέτρα δὲν εἶνε φθὸς νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ Χορτιάτῃ. Μόνον τὰ δᾶσι τοῦ Χορτιάτῃ τὰ ἔκαψαν ὅλα οἱ Ἀσβεστοχοριτεῖς στὸ καμίνια τους καὶ τᾶρα κορβαλοῦν καὶ κἀνουν λιγνίτην καὶ πετροκόθρουν. Τοὺς ἄλλους Ἀσβεστοχοριτεῖς θὰ τους συναντήσετε σ' ὅλα τὰ ἀσβεστοκάμινια τοῦ κόσμου. Παλαιότερα

οἱ Ἀσβεστοχοριτεῖς ἐφευγαν κατὰ μπουλουκίαν - μπουλουκίαν. Ἄδειαν τὸ χωριὸ τέλη Ἀπριλίου ἢ ἀρχῆς Μαΐου, ἴδιους ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἐγύριζαν μὲ τὴν εἰσοδο τοῦ χειμῶνος, ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ἐξενιούσαν κατὰ μπουλουκίαν τουλάχιστον πέντε ἀτόμιον, μὲ τὰ ροῦχα τὸ βῆνον, μὲ τὰ σῦναρα τῆς δουλειᾶς—φτιάμα, τασκούρια, κασιδάδες, λουτούς, σφιριά—καὶ μὲ τὰ ροῦχα τῆς δουλειᾶς. Τὸ μπουλουκίον εἶχε καὶ τὰ φορητὰ του.

Τὸ ξενιτῆμα γίνεταν μὲ τραγοῦδια καὶ βιολιά καὶ μὲ τὸ κλάμα τῶν γυναικῶν πὺο ἔμειναν. Τὸ γύρισμα ἐγίνετο μὲ τωφεριᾶς. Ὅταν τὸ μπουλουκίον πὺο ἐφύριζεν ἀντικρίζεν ἀπὸ τὸ δημόσιο δρόμο τὸ χωριὸ, ἀρχίζε τὰ σμπάρκα. Μτάμ - μτοιῦ ! ἀντιγρῶσαν οἱ κομπουδῆς καὶ τὰ περιστρόφα. Φωνῆς καὶ κακὸ στὸ χωριὸ ἀπὸ τίς γυναῖκες στὸ ἀζουσιμα τῶν πυροβολοῦσῃ.

Οἱ ξενιτευμένοι μας ! Οἱ ξενιτευμένοι μας !

Τὴν ἴδια ὥρα ἀδειάζε τὸ χωριὸ ἀπὸ τίς γυναῖκες καὶ τοὺς ἄνδρας πὺο ἔμειναν. Ἐτρέχαν στὸ δημόσιο δρόμο νὰ ἴδουν ποιὸν ἦσαν πὺο ἐγύριζαν, νὰ ἀγαλιώσουν πὺο δικούς τους. Πὺο γλιγγορα ὅμως τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ εἶχαν γυρῆσι κα' ὅλας καὶ ἔλεγαν νὰ συζητήσῃ στυς τυχερούς, γιὰ τὸν ἐρχομὸ τῶν δικῶν τους. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἢ τὴν ἄλλη ὥρα ἄλλα σμπάρκα καὶ ἄλλη ἔξοδος τοῦ χωριοῦ. Ἄλλη ἀγογία, ἄλλα κλάματα γαρῆς, ἄλλα συχαρία καὶ ἄλλη ἀπογοητισίαι. Αὐτὴ ἡ δουλειὰ βαστοῖσεν ὡς τὰ Χριστούγεννα καὶ ἄλλη, γιὰ ὅς τὰ Χριστούγεννα ἐγύριζαν οἱ πὺο μαζουνοὶ ξενιτευμένοι. Σήμερα πειὰ ὅμως οὔτε ἡ ἀναχώρησις, οὔτε ὁ γυρισμός γίνονται κανονικά. Φεύγει τὸ τοσῆμο ὅταν θέλῃ ἀπὸ τὸ χωριὸ κα' ὅταν θέλῃ γυρῆσι. Καὶ περῶντο δυὸ καὶ τρία καὶ πέντε χροῖνια, χωρὶς νὰ γυρῆσι ἢ παρῆα. Ἡ δουλειὰ τῆς οἰκοδομῆσιος εἶνε παντοῦ πολλὴ καὶ ἡ ξενεῖα ἔχει τόσα σφέληγτρα. Καὶ οἱ Ἀσβεστοχοριτεῖς πολλῆς φορῆς ξεζυνοῦν τὸ χωριὸ τους πὺο εἶν ἐχει κανένα σφέληγτρο γι' αὐτούς. Ἐσο ἀπὸ τὴν πέτρα, τὸ «δῶρο τοῦ Θεοῦ». Εἶνε ὅμως κα' ἄλλοι πὺο γυρῶνουν ὕστερα ἀπὸ μαζουνοὶ χωρισμό, ὅχι μόνον πειὰ, μὰ μὲ γυναῖκα πὺο τὴν πῆγαν στὴν ξενεῖα καὶ μὲ παιδιὰ γεννημένα καὶ αὐτὰ στὴν ξενεῖα. Ἐρχονται νὰ φιλιῶντο τὸ γέρο πατέρα καὶ τὴν γιὰ μᾶνα, νὰ ἴδουν τοὺς παλιούς πατριώτες, νὰ ἀνάψουν ἕνα κερι στὴν ἐκκλησίαν κα' ὕστερα νὰ φύγουν καὶ πάλι γιὰ τὴ νέα τους πατρίδα, πὺο ἐδιάλεξαν στὴν ξενεῖα. Ἰσοῦς νὰ μὴ ξενιτεύοντο τὸ κατημένο τὸ Ἀσβεστοχώρι πειὰ.

Ἡ τέχνη τοῦ ἀσβεστά δὲν εἶνε τόσο εὐκόλλη ὅσο μπορεῖ νὰ νομίσῃ κανεῖς. Γι' αὐτὸ μὲ τὸ δίκηνο ὅσο οἱ Ἀσβεστοχοριτεῖς πιστεύουν διὰ ἐδίδαξαν τὴ δουλειὰ σὲ ὅλη τὴ Βαλκανικίαν. Χρειάζεται μεγάλη πειρὸ στὸ χτίσιμό τοῦ καμινιοῦ, στὸ χτίσιμό κυρίως τοῦ θόλου, στὸ σμπάρκα τῆς πέτρας, στὸ ψήσιμο τοῦ ἀσβεστά. Καὶ εἶνε ἀζομὴ δουλεῖ βαρετὰ καὶ δύσκολη γιὰτι εἶνε δουλειὰ τοῦ ρομανοῦ καὶ πὺο ὑπαίθρου. Τὸν ἀσβεστὸ τὸν τρῶσι ὁ ἥλιος, ὁ ἀέρας, τὸ ἀγιάζι, ἡ βροχὴ, ἡ μοναξιά, τὸ κρο καὶ ἡ φοβιὰ μαζῶν τοῦ καμινιοῦ. Μὰ ὅλα αὐτὰ εἶνε γινὰζὰ βάσανα γιὰ τὸν Ἀσβεστοχοριτὴ πὺο τὸ αἶμα τὸ δικὸ του καὶ τοῦ πατέρα του καὶ τοῦ παποῦ του καὶ τοῦ προπάπου του καὶ πούς ζευρεῖ πόσον ἀζομὴ παλοῦδον του, εἶνε ψημένο μὲ τὸν πόθο τοῦ καμινιοῦ.

Σὲ κάθε ὀμάδα ἀσβεστάδων θὰ ὑπάρχη ἕνας ἀρχηγός πὺο δουλεῖνε περισσότερο καὶ μὲ πὺο μεγάλη τέχνη ἀπὸ τοὺς ἄλλους συντρόφους, μὰ πὺο μοιράζει μὲ ἰσοτήτα ἀδελφικὴ τὸ κέρδος τῆς δουλειᾶς. Ὁ ἀρχηγός τοῦ καμινιοῦ, ὁ κεχαγιάς, ὅπως λέγεται στὴ γλῶσσα τῶν ἀσβεστάδων, θὰ χτίσῃ τὸ θόλο τοῦ καμινιοῦ, θὰ κανονίσῃ τὸ ψήσιμο τῆς πέτρας, θὰ φροντίσῃ γιὰ νὰ ξενιτῆν τὸ πᾶγμα καὶ ὕστερα θὰ μοιράσῃ σὲ ἴσῃ μερίδα τὸ κέρδος μὲ τοὺς ἄλλους συντρόφους του. Καὶ ὅταν ἐφοδοσθῇ ἕνα χωριὸ ἀπὸ ἀσβεστὴ ὁ κεχαγιάς θὰ φροντίσῃ γιὰ τὴν τακτοποίησιν κάθε ἐκκρεμοῦς δουλειᾶς τοῦ μπουλουκιοῦ. Τὰ πᾶγματα θὰ φορηθοῦν στὰ ζῶα—ἢ στὸ αὐτοκίνητο τῶρα καὶ στὸ σιδηρόδρομο—καὶ τὸ μπουλουκίον θὰ πᾶει σὲ ἄλλον τόπο καὶ σὲ ἄλλο χωριὸ. Στὰς πόλεις καὶ τὰς κομπολιές τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης θὰ ἴδῃτε μικρὰ μαγαζάκια—εἶδος παράγκες—εἰς τὰ ὅποια πωλεῖται σὲ ἀσβεστῆς πέτρες ὁ ἀσβεστῆς. Τὰ μαγαζάκια αὐτὰ τὰ κρατοῦν συνήθως γέροι ἀπόμαχοι Ἀσβεστοχοριτεῖς, παλιοὶ κεχαγιάδες, πὺο ἡ δουλειὰ τοῦ καμινιοῦ εἶνε δύσκολὴ πειὰ γι' αὐτούς. Ἀσβεστὴ πειὰ νὰ κἀνουν δὲν μποροῦν, μὰ τοὺς εἶνε ἀδύνατο νὰ ξερχοῦντο τὸ ἐπάγγελμα τὸν ἀσβεστά.

Κ. Φαλταΐτς

